

## WYDARZENIA

### Złot oldtimerów na Motławie

Zainaugurowany w 2001 roku przez kapitana Jerzego Wąsowicza, gdańskiego żeglarza i właściciela żaglowca „Antica” zlot miłośników starych łodzi i jachtów odbył się po raz kolejny w dniach 27-29 sierpnia. W IV Zlocie Oldtimerów, zorganizowanym przez Miasto Gdańsk, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz CMM i kpt. Wąsowicza, wzięło udział ponad 20 zabytkowych jednostek. Największy żaglowiec, litewski dwumasztowy szkuner urejony „Brabander”, cumował przed Spichlerzami CMM na Ołowiance. Także u nas odbyło się oficjalne powitanie kapitanów i załóg uczestniczących w Zlocie oraz prezentacja przybyłych jednostek, a dyrektor CMM dr Jerzy Litwin przedstawił zgromadzonym zagadnienia związane z eksploatacją zabytkowych statków, których nasza instytucja jest armatorem. Tradycyjną atrakcją była parada żaglowców na Motławie, a nowością – odsłonięcie tablicy pamiątkowej, zapoczątkowującej Gdańską Aleję Oldtimerów przy sąsiadującej z mariną ul. Szafarnia. Pierwsza tablica poświęcona została zwycięzcy przedolimpijskich regat Sopot-Kilonia w 1936 roku, jachtowi „Korsarz”, należącemu (wówczas i dziś) do Polskiego Klubu Morskiego w Gdańsku – model tego jachtu prezentowany jest na stałej wystawie CMM w Spichlerzach na Ołowiance.

### „21 postulatów” w Sejmie RP

Zaledwie kilkanaście dni będzie trwała wystawa pt.: „Solidarność. Pokojowa Rewolucja. 30 rocznica Sierpnia '80” (od 20 września do 1 października), jednak ze względu na rangę miejsca ekspozycji: gmach Sejmu RP, dyrekcja CMM zdecydowała, na prośbę Europejskiego Centrum Solidarności, o użyczeniu Tablic z 21 postulatami. Jest to jeden z naszych najcenniejszych zabytków, wpisany na Światową Listę Dziedzictwa Kulturowego UNESCO „Pamięć Świata”, a zawierający postulaty Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego z 18 sierpnia 1980 roku.

## ARCHEOLOGIA PODWODNA

### Podwodne warsztaty



Zajęcia praktyczne na wraku statku z XVI w  
Fot. J. Madejski

Warsztaty archeologii morskiej pod patronatem UNESCO, które odbyły się w CMM od 23 sierpnia do 5 września, były świetną okazją do wymiany doświadczeń w międzynarodowej grupie archeologów morskich: uczestniczyło w nich 14 osób z Polski, Niemiec, Belgii, Litwy i Ukrainy.

W trakcie warsztatów zaprezentowana została problematyka z zakresu archeologii morskiej w różnych krajach europejskich, przedyskutowano też kwestie dotyczące wprowadzenia i stosowania uchwalonej w 2001 roku konwencji UNESCO o ochronie podwodnego dziedzictwa kulturowego. W ramach zajęć praktycznych wykonano inwentaryzację nowo odkrytej łodzi jednoipiennej z rejonu Strzeczca oraz rozpoczęto dokumentowanie niezwykle interesującego wraku z XVI wieku, odkrytego w tym roku przez służby hydrograficzne Marynarki Wojennej w rejonie dawnego, historycznego wejścia do portu gdańskiego.



Uczestnicy warsztatów archeologii morskiej wraz z dyrektorem CMM dr. Jerzym Litwinem – druga z lewej prowadząca warsztaty Iwona Pomian, kierownik Działu Badań Podwodnych CMM. Fot. W. Józwiak

## NASZE ODDZIAŁY

### Postępy na budowie OKM

Tempo prac na budowie Ośrodka Kultury Morskiej, powstającego między Żurawiem a Hotelem Hanza, wyraźnie wzrosło – mimo wakacji, wzmożonego ruchu turystycznego oraz trwającego przez 3 tygodnie Jarmarku Dominikańskiego. Roboty budowlane przyspieszono dzięki uruchomieniu drugiego dźwigu i wzmocnieniu ekipy budowlanej o dodatkowe osoby. W ostatnich dniach czerwca zakończono budowę fundamentów i przystąpiono do stawiania ścian, a już na początku września gotowa była druga kondygnacja. Zgodnie z planem założonym w harmonogramie budowy, OKM powinien być zadaszony z końcem września. Zakres wykonanych prac jest szerszy niż widać to z zewnątrz, m.in. wykonano już część przyłączy instalacji. Zabezpieczono także zabytkowy mur, który docelowo znajdzie swoje miejsce w holu głównym przy windzie jako element ekspozycyjny przyszłego Muzeum. XVI-wieczny mur, ważący około 10 ton, uznano po pracach archeologicznych za jeden z najciekawszych zabytków po istniejącej niegdyś zabudowie miejskiej i poddano konserwacji. Zabytek ma 4 m długości, 2 m wysokości i grubość około 50 cm. Tymczasowo chroni go stalowa kasetka. Po otwarciu Ośrodka Kultury Morskiej, jako świadek historii, będzie jedną z atrakcji dla zwiedzających.



Budowa Ośrodka Kultury Morskiej – stan na 8 września 2010 r. Fot. Bernadeta Galus

## Żakówka na Hanse Sail

Od 5 do 9 sierpnia odbywała się w Rostoku największa doroczna żeglarska impreza w rejonie południowego Bałtyku: Hanse Sail. Przybyło na nią ponad 230 jednostek, wśród których znalazły się „Dar Młodzieży”, „Siedov” i „Kruzenstern”. Organizatorzy pragnęli w tym roku poszerzyć ofertę dzięki projektowi SeaSide, w którym pełnią rolę lidera, zapraszając do uczestnictwa w imprezie muzea – partnerów projektu: CMM, Muzeum Morskie w Rostoku, Muzeum Marynarki Wojennej w Karlskronie oraz Litewskie Muzeum Morskie w Kłajpedzie. Muzea zaprezentowały niemieckiej publiczności wiele interaktywnych działań skierowanych zwłaszcza do najmłodszych odbiorców, a wszystkich zwiedzających obdarowywano kolorowymi materiałami reklamowymi. Prezentacja morskiego dziedzictwa została wzbogacona o pokaz pływających tradycyjnych łodzi rybackich. Polskę i CMM reprezentowała żakówka z Zalewu Wiślanego, zbudowana dawnymi metodami i przy użyciu tradycyjnych narzędzi w warsztacie skutniczym w naszym oddziale – Muzeum Zalewu Wiślanego. Dodatkową atrakcją imprezy był pokaz tradycyjnych acz często już idących w zapomnienie umiejętności skutniczych w wykonaniu Stowarzyszenia Torgelow z Niemiec. Cała „wioska muzealna” została bardzo ciepło przyjęta przez turystów, którzy w liczbie ponad 1 miliona corocznie odwiedzają Hanse Sail.

## „Statki Bałtyku”



Współpraca państw nadbałtyckich w dziele zachowania wspólnego dziedzictwa kulturowego, zapoczątkowana dzięki deklaracji podpisanej w 1997 roku w Lubece, systematycznie się rozwija, czego dowodem jest tegoroczne IV Forum Dziedzictwa Bałtyku w Rydze. Zainaugurowana tam zostanie wystawa posterowa poświęcona historycznym statkom bałtyckim, przygotowana przez Grupę Roboczą d.s. Dziedzictwa Nadmorskiego, której przewodniczył dr Robert Domżał z CMM. Ekspozycja „Statki Bałtyku. Współczesne wyzwanie”

ukazuje na 12 posterach najciekawsze bałtyckie jednostki pływające, które można nazwać historycznymi – zarówno ze względu na ich zaawansowany wiek, jak i znaczenie w historii żeglugi. Każdy z posterów porusza osobne zagadnienie, wiążące się m.in. z konserwacją i eksploatacją zabytkowych statków oraz ich rolą edukacyjną i kulturotwórczą. Wystawa uświadamia ogromne wyzwanie, jakim jest zachowanie możliwie różnorodnych typów statków, reprezentatywnych dla basenu Morza Bałtyckiego. Kierownikiem projektu wystawy była Kate Newland z Muzeum Morskiego w Stavanger (Norwegia), natomiast projekt graficzny posterów jest dziełem Pawła Makowskiego z Sekcji Wydawnictw CMM. W trakcie IV Forum w Rydze delegacje poszczególnych krajów otrzymają do rozpowszechnienia w sumie 500 kompletów posterów; wystawa będzie oczywiście prezentowana także w CMM.

## W DARZE DLA CMM

### Kolekcja Samotnego Jachtingu

Andrzej Urbańczyk jest jednym z najbardziej znanych na świecie polskich żeglarzy. Dodatkowo wpisuje się w elitarne grono żeglarzy samotników. Do największych jego wyczynów należy rejs dookoła świata oraz niezwykła wyprawa sekwojową tratwą przez Północny Pacyfik. Nie dbał o zaszczyty – jego rekordowe, pionierskie dla żeglarstwa polskiego przejścia oceaniczne nie zawsze były dostrzegane. Swoje żeglarskie pasje opisał w licznych książkach, jest też autorem pracy doktorskiej poświęconej historii samotnego jachtingu

oceanicznego, stanowiącej nieocenione źródło wiedzy dla badaczy tematyki żeglarskiej. Egzemplarz tej pracy (na prawach rękopisu) wraz z ponad dwustoma bezcennymi publikacjami na temat samotnych rejsów po morzach i oceanach tworzy wielojęzyczną Kolekcję Samotnego Jachtingu, którą pan Andrzej Urbańczyk podarował do zbiorów biblioteki naszego Muzeum. Z inicjatywy darczyńcy każda z książek została ozdobiona ekslibrisem ufundowanym specjalnie na okoliczność przekazania wydawnictw dla CMM.

### „Polski pancernik”

Kolejny z darów, jakimi systematycznie wzbogaca nasze kolekcje Towarzystwo Przyjaciół CMM, 19 sierpnia trafił do zbiorów Działu Historii Budownictwa Okrętowego. Jest to model pancernika „Retvizan”, zbudowanego w Filadelfii (USA) w 1898 roku w ramach rosyjskiego programu rozbudowy floty „Dla potrzeb Dalekiego Wschodu”. Nadzór nad budową okrętu sprawował jego przyszły (i jedyny) dowódca, komandor Edward Szczęsnowicz, syn powstańca listopadowego zesłanego do Archangielska. Wśród 24 oficerów i 750 osób załogi pancernika wstawionego obroną twierdzy Port Arthur w czasie wojny rosyjsko-japońskiej było także wielu innych Polaków, m.in. starszy oficer Ludwik Albrychowicz, starszy oficer artyleryjski Kazimierz Kietliński i starszy mechanik Heliodor Wiśniewski – dlatego przyjęło się nazywać ten okręt „polskim pancernikiem”. Inny Polak, inż. Romuald Świrski, sprawował nadzór nad budową, pod ostrzałem artyleryjskim nieprzyjaciela, półkesonu do naprawy uszkodzeń „Retvizana”, który stał się głównym celem japońskiego ataku w grudniu 1904 roku. Okrętu nie udało się jednak uratować, po ewakuacji załogi i uzbrojenia osiadły na dnie pancernik został zatopiony przez rosyjskich saperów (1 stycznia 1905 roku). Po kapitulacji twierdzy podniesiony przez Japończyków i przemianowany na „Hizen”, służył jeszcze do 1924 roku. Model okrętu „Retvizan” znajdzie swoje miejsce na ekspozycji stałej „Polacy na morzach świata” w Spichlerzach na Ołowiance.

### Gdańskie pamiątki

Od kilku lat w wakacje odwiedza CMM pan Klaus Böhm z Niemiec, a każda jego wizyta kończy się przekazaniem w darze do zbiorów naszego Muzeum pamiątek z okresu Wolnego Miasta Gdańska, najczęściej związanych z żeglarstwem. Po tegorocznej wizycie pana Böhma do kolekcji CMM trafiły dwa pamiątkowe modele żaglowców, a także karta pocztowa Gdańskiego Akademickiego Towarzystwa Żeglarskiego (Akademischer Segler-Verein zu Danzig) i koperta Gdańsko-Sopockiego Jachtklubu „Gode Wind” („Gode Wind“ Danzig-Zoppoter Yacht-Club). W liście do kierownika Działu Dokumentacji CMM, Macieja Maksymowicza, niemiecki ofiarodawca zapowiedział już kolejne odwiedziny.

## ZAPROSZENIA

### „Jesienny kaprys”

Na pierwszy jesienny koncert z cyklu „Muzyka na wodzie” zapraszamy w niedzielę 19 września do Sali Dolomitowej w Spichlerzach na Ołowiance. Wystąpi gdański akordeonista Paweł Zagańczyk – znany już naszej publiczności z duetu Zagan Acoustic, który zagrał koncert „Pod dachami Paryża” w tegoroczne walentynki. Tym razem solo, artysta wykona m.in. kompozycje klasyków akordeonu Ole Schmidta i Viacheslava Siemionova oraz Andrzeja Krzanowskiego, zwanego Chopinem akordeonu. Początek koncertu – godz. 18.00.

### Cztery historie znad jednego morza

30 września otwarta zostanie polska wersja ekspozycji „1 morze – 4 opowieści”, przygotowanej w ramach projektu UE SeaSide przez cztery nadbałtyckie muzea: Muzeum Morskie w Rostoku, Litewskie Muzeum Morskie w Kłajpedzie, CMM i Szwedzkie Muzeum Marynarki w Karlskronie. Wystawa, zainaugurowana w lipcu w Rostoku, podróżuje po partnerskich muzeach, ukazując różnorodność spojrzeń na historię wspólnego morza. Na wernisaż zapraszamy na godz. 15.00 do spichlerzy na Ołowiance.